

na; repartició que no deixa de cridar l'atenció.

ETIM. Tant els dos *Benavent* catalans (ultra el ciutat *Benavente* ribagorçà; com els del domini castellà —la ciutat de *Benavente*, província Zamora, i cinc poblats menors (de Galícia, Cast. Nova i Badajoz)— han de ser noms trasplantats pels romans, del BENEVENTUM del Sàmnium (ja en Ciceró, Titus Livi etc.), avui *Benevento*, uns 40 k. a l'E. de Nàpols; com reconeix Mz.Pi (*Encicl. Ling. Hisp.* I, LXI, n. 3, cf. p. LIX). El Papa Eugeni IV atorgà al nostre Anfós el Magnànim el govern de la «civitas Beneventana», junt amb la de *Terracina* per una butlla de 1443 (*El Arch.* IV, 338 ss.).

Però quant als castellans és tan sorprenent la manca de diftongació, com la -e, en desacord amb el llatí -UM: seria, suggerí Mz. Pi., per propagació de la forma catalana. Que hi hagi propagació en el nom de Rbg. i en els cinc poblats menors de l'Occident, no és difícil, però costa de creure que la població lleonesa sigui trasplantada dels noms catalans, puix que és població molt més important que aquests: important nus de comunicacions, uns 50 k. al N. de Zamora, i 70 a l'E. de la frontera portuguesa (notícies antigues en Madoz, p. 199, amb nom dels nobles que la posseïren). Potser creia Mz. Pi. que fou nom portat del *Benevento* italià pels catalans en llur expansió italiana; però estant els nostres, tots dos, documentats i arrelats des del S. XI o XII, tampoc poden ser una imitació deguda a l'expansió catalana de fi del S. XIII.

Tots ells han de venir de transplantament des de temps romans. En el nom lleonès potser es tracta d'un antic genitiu o loc. BENEVENTĪ (per ex. com a complement de VILLA o PAGUS en genitiu), que explicaria no sols la -e sinó també la manca de diftongació, ajudant la metafonia a la feblesa de la diftongació en lleonès.³⁵

¹ A desgrat d'aquestes anomalies, fóra ben poc versemblant sospitar un duplicat pre-romà, hispànic, del nom samnita. Es creu que aquest sigui una modificació eufèmica d'un MALEVENTUS anterior, operada pels romans. Hi ha alguns altres noms preromans, entorn de la Itàlia antiga, amb aqueixa terminació, per ex. TILIAVENTUS, ètomon del riu *Tagliamento* del Friül, que desemboca entre Venècia i Aquileia. Cert que en el Sud d'Itàlia hi havia el messapi, llengua no itàlica, parenta de l'ihiro-venètic. Però crec que no és una terminació explicada per l'indoeuropeu; i de tota manera el procés de substitució MALE- → BENE- difícilment s'hauria repetit en els noms hispànics. El calc o trasllat del nom romà sembla segur.

BENAVITES

Poble veí a Morvedre i de les valls de Segó.

PRON. POP.: *benavites* sento (1962) a Xilxes, Almenara i en el poble mateix, *benèites* a la Vall d'Uixó, i vacilant entre això i *benavites* a Quartell (XXIX, 199, XXX, 8, 9, 10; XIX, 196; XXX, 13). *Benavites* era el nom oficial, si bé alguns ho canviaven en *Benevites* (i així

es féu en llistes valencianistes de 1935 ss.; SGuarner vacillava entre les dues formes en la seva *Gramàtica* de 1936, però en el *Nomencl.* de 1966 ha deixat *Benavites*, que és com ho posen també SSiv. (*Nomencl.*, p. 99) i Madoz.

DOC. ANT. 1277-8: «alqueria de *Benavides*, sita en te. de Murviedro» (Mtz.Fdo. *Doc. Val. ACA* II, 344). J. G. M. transcrivía (del Ll. del Reial Patrimoni, S. XIV), *Beniuites*, fº 82, *Benuytes* (fº 86, ACA, registre 1936); però l'índex d'aquest llibre, *Benevites*. SSiv. cita «lugar de *Benavites*» d'un doc. de 1394, i diu que el 1535 es creà com a rectoria de moriscos, i el 1574 com a parròquia pròpia junt amb Quartell i Alarap, amb 48 cases de cristians nous. La forma *Benedites* que li dona *Cavanilles* (I, 119) no és més que ultracorrecció recent de la pronúncia vulgar *Benèites* que he consignat més amunt. Chabàs dona compte d'una inscr. en hebreu, S. XIV, descoberta a *Benavites* en la torre senyorial (en la qual no figura el nom del poble), en *El Arch.* III, 287-8. *Benevites* figura amb 50 moriscos en el cens de 1609 (Reglà, 108), i amb 45-58 en els del S. XVI (Lapeyre, 36).

ETIM. Que vingui de l'àrab és un prejudici creat per la inicial *Ben-*, perjudici en el qual no és estrany que caigués SSiv. («su nombre árabe acusa ser su origen algún *rabal*»). Però comença per no haver-hi res d'això ni res semblant, en el *Rept.*; i ja l'estructura i la terminació -vites mostren que no pot ser àrab; ni hi ha —naturalment— cap arrel aràbiga així. I no obstant Oliver-Asín forja amb aquest objecte un NP *Ibn Abidīs* (i *AlcM* s'ho empassa): una de tantes invencions que l'àrabista o el nebot arabista es va permetre en aquest treball («lamentable librito» em deia García Gómez el 1970). Si existís també s'hi oposaria l'accentuació (-īs, en àrab, portaria l'accent), i la -t- no és -d-; però és que no pot haver-hi un tal nom segons les arrels aràbigues (tindria quatre consonants, no tres), i tota l'estructura de tal forma és inconcebible segons la morfologia d'aquesta llengua; ¹ no cal dir que no es troba res d'això en els reculls antroponímics aràbics (Hess, Litmann, *GGAlg.*).

Certament *Benavites* és un nom mossàrab: un dels nombrosos en què *pena* 'penya' apareix convertit en *ben-* per l'arabització (vegeu-ne una trentena recollits en el vol. I, 257-258, i supra *Benafijos*, *Benalta* etc.). Salta a la vista que *Benavites* és PINNA VĪTIS 'roca de la parra'; concepte toponímic que es repeteix pertot arreu: menorquí *Bini-parratx* (on, com hem vist en el vol. I hi ha *pena* combinat amb PARRAS (amb el -tx típic del mossàrab balear < -s).

La història local precisarà els fets. A Almenara, arran de *Benavites*, a mig aire de la muntanya del castell, hi ha una roccassa que en diuen *La Peña Parrissa* (xxx, 6). Encara que *Benavites* es trobi en terra plana, no deixa d'haver-hi algun *escarpat* de creació natural o humana: la torre senyorial, que hi descriu SSiv., des de la qual es baixa, per un conducte subterrani, al dipòsit d'aigua del poble; i hi ha el *Barranc de Benavites*, arran del qual troba el «molló» anomenat «dels quatre bisbats». ¿Seria potser un megalit?